44. szám. Nagyenyeden, vasárnap 1886. október 31. V. évfolyam.

Szerkesztői iroda: Nagy-Enyeden A KIADÓHIVATALBAN hová lap szellemi részét illető közlemények küldendők

Kiadóhivatal: Wokál János könyvkereskedése hová az előfizetések és hirdetések bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek: helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve egész évre 4 frt, félévre . . . 2 frt, negyedévre 1 frt.

Hirdetmények dija: 3 hasábos petit sorért, vagy ennek helyéért 5 kr. Bélyegdijért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

A herczegprimás jubileuma.

— 1836–1886. okt. 28. —

(S.) Esztergom, az ősi koronázó város, fényes ünnepet ül. Az ország üdvriadalától környezve s koronás királyunk legmagasabb, személyesen kitüntető kegyével elárasztva tartja meg Magyarország herczegprimása aranymiséjét. Feléje, 73 év daczára az aggság terheit nem érző biboros főpap felé fordul az osztatlan figyelem. A legfőbb Urtól az egyszerü földészig, a törvényhozás és a kormány előkelő tagjaitól kezdve a legkisebb polgárig, a hatalmas főpapságtól a szegény falusi káplánig, mind-mind elhalmozzák a szeretet és az érdemet megilletö elismerés jeleivel az egyszerü székesfehérvári iparos fiát, kit szüleinek szegényes hajlékából a müvészet és gazdagság minden remekét egyesitő primási palotába emelt a Mindenható kegyelme.

Az erdélyi részek sokkal távolabb esnek a főmagasságu herczegprimás tevékenységi körétől, hogysem alkalom nyilt volna részesedni azon fejedelmi adományokban, melyeknek részletes felsorolásával könyvek, egyszerü kimutatásával napi lapok hasábjai teltek meg. És mégis — annál önzetlenebbül — veszünk részt a közörömben. Buzditó, élő példát láthatunk abban, hogy egy erős értelmi erővel, de még fényesebb erényekkel biró, egyszerü ifju miként tör előre, mig végre eléri azon magas polczot, melyen a legfőbb egyházi és világi kitüntetésekkel halmozva, egyaránt élvezheti fejedelme bizalmait, mint a nem keresett népszerüség melegen nyilvánuló érzelmeit azon fényes szolgálatok méltánylásául, melyeket királya, hazája, vallása érdekében tett.

Félszázad! Ennyit töltött immár az ősz főpásztor nyilvános pályáján; tevékenységének és áldozatkészségének örök emlékeket állitva a tudomány és müvészet, a szeretet, a nevelés és jótékonyság mezején. A békeáldozás idejét alig használta fel valaki jobban, mint az ünnepelt férfiu. Gyüjtött, hogy templomokat, iskolákat, jótékony intézeteket létesitsen; hogy segélje a szerencsétleneket, az özvegyeket, árvákat, szegényeket. — 639907 forintos templomokra s ezek között első sorban a remek müvü esztergomi bazilika bevégzésére, — 810052 frtot tanügyre, 397150 frtot a szegénysorsu papság helyzetének javitására, 375000 forintot özvegyek és árvák felsegélésére, 80300 frtot szerencsétlenség által károsultak részére, 180000 frtot közmivelődési és müvészeti czélokra, 1425561 frtot azon primatialis vagyon nevelésére forditott, melynek jobb, buzgóbb gazdája aligha volt olyan, mint Ő. És mily tömérdek még az a segély, melyet nem birt feljegyezni a primási személyzet gondos figyelme; hiszen azt is, hogy oly óriási áldozatokat tett Magyarország főzászlós ura, csak e jubileum alkalmából tudhatta meg a nagy közönség.

Valóban, nem csodálhatjuk azt a ritka egyetértéssel kiemelkedő hangot és dicsőitést, mellyel a lapok pártkülönbség nélkül üdvözlik a nemesszivüségnek és áldozatkészségnek ezen nagy alakját, a vallásosságot, a hazafias erények gyakorlását nemcsak ékesszólással, hanem a minden szónál ékesebben csendülő tettekkel hirdető főpapot, Simor János bibornok érseket, Magyarország herczegprimását.

Legyen áldásos élete hosszu, ereje lankadatlan, hogy magasztos erényeinek további ragyogtatásával emelje hazánk dicsőségét is.

Az ev. ref. egyetemes convent Pápán.

Az ev. ref. egyetemes convent ez évben a dunántuli egyházkerületben Pápán tartatott meg, október 18-án kezdődőleg. A conventi tagok kiváló szivességgel fogadtattak nemcsak a vendéglátó dunántuli egyházkerület és pápai ev. ref. egyház vezérférfiai és tisztviselői által, de általában Pápa városának minden rendü rangu és felekezetü lakósságától. Erdélyrészünkből jelen voltak: Szász Domokos püspök, Szász Gerő, Benkő János, dr. Kovács Ödön, Jenei Viktor és Szász Béla. Főiskolánk kitünő tanárát dr. Kovács Ödönt az a kitüntetés érte, hogy a convent egyik jegyzőjévé ő választatott meg. Az egyházi elnöki széket Kuun Bertalan tiszáninneni püspök foglalta el, a világi elnökséget Vályi János tiszántuli egyházkerületi gondnok vitte. Br. Vay Miklóst betegsége, Tisza Kálmán és br. Kemény Gábor főgondnokokat másnemü halaszthatatlan foglalatosságaik távol tartották.

Az első nap tárgyát a — gyülés megalakulásán kivül — tiszántuli egyházkerület kisebbsége részéről benyujtott kérvény képezte. E kérvény szerint a kisebbség határozatot kér a conventtől a konventi tagok választását illetőleg, minthogy a törvény erre vonatkozó része nem határozott; kéri tehát a conventet, hogy mondja ki: hogy a conventi tagok az egyházkerületi gyülésen választandók-e, vagy pedig az egyes presbiteriumok által? E tárgy felett hosszas vita fejlődött ki, mignem határozattá lőn, hogy a conventnek nincs joga a törvényt magyarázni, miért is a kérvényt, mely törvénymagyarázatot kiván, figyelmen kivül hagyja.

Második nap a megalakult szakbizottságok és a 21-es conventi biróság felavattatván, dr. Kovács Ödön jegyző felolvasta a pénztár jelenlegi állását, melyből kitünt hogy a pénztár jelenlegi állása a mennyiben, a hátralékok mind befolytak, kedvezőbb s a convent rendelkezésére 71394 frt 05 kr áll. Ezután a Jordán-féle hagyaték került tárgyalásra. Minthogy a birtokkezelés, bérbeadás stb. sokféle nehézséggel, kiadással jár: elhatározta a convent a hagyaték eladását. A végrehajtó bizottság jelentése kapcsán szőnyegre került az alapitvány s a járadékváltság közti különbség kérdése. Hosszas vita után, a convent határozatilag kimondja, hogy csak az az alapitvány tekinthető a járulék megváltásának, a mely 20-szorosa a befizetendő váltságdijnak s ha tényleg be van fizetve.

A tárgyalás további folyamán oly értelmü felszólalások történtek, mintha a mult évben alakitott „közalap-ellenőrző bizottság“ tullépte volna a végrehajtóbizottsággal szemben tulajdonképpeni hatáskörét. Végre abban történt megállapodás, hogy ez alkalommal az ellenőrző bizottság munkálata a maga teljességében fog figyelembe vétetni s a tárgyalás alapjául fog szolgálni.

TÁRCZA.

Olvasom, a . . .

Olvasom a nagy világból
Miről sugnak a lapok:
Hogy fölöttünk sütni, harcznak,
Vagy békének napja fog? —
És sejtelem sötét árnya
Lebben által lelkemen . . .
Oh de hitem váltig mondja,
Hogy élni fogsz nemzetem! . . .

Eltünődöm önmagamban,
Visz, ragad a képzelet,
S véres harcznak napjaiból
Rajzol elém képeket.
Az ellennek vad morajja
Fülembe zúg rémesen . . .
Oh de hitem váltig mondja,
Hogy élni fogsz nemzetem! . . .

Merengek mult dicsőségén —
S az ősöknek szelleme,
Mintha mind, mind körülöttem
Biztatóan lengene —
Oh ha tán majd élet-halál
Lebeg is a mérlegen . . .
Az én hitem váltig mondja,
Hogy élni fogsz nemzetem! . . .

Ezredéves mult mögötted
Már maholnap nem soká',
A mióta Árpád karja
E hazát megalkotá.
Majd a harczi bősz viharban,
Ott lesz ujra, megjelen . . .
Az én hitem váltig mondja,
Hogy élni fogsz nemzetem! . . .

Ünnep lesz az, dicső, fényes,
Minő nem volt még soha!
Uj alapra lesz lerakva,
Egy uj ezred temploma,
Hol népeknek ajkairól
Egy érzésben zeng a dal,
Mert nyelv, szokás lesz idegen.
De sziv csak egy és magyar!! . . .

Balázs József.

Népdalok.

I.

A harangok busan szólnak,
Sok szemből a könnyek folynak.
Én is hullatok egy nehányt —
Siratom a legszebb leányt . . .

Fájó szivek körül veszik,
Gyászos koporsóba teszik.
Csalódás a szemfedője,
Megcsalta a szeretője . . .

A harangok busan szólnak,
Temetőben sirt hantolnak.
A fejfán csak az van irva:
„Hütlenséged vitt a sirba . . !“

II.

Malom alatt rólam azt zugatják:
Hogy a rózsám másnak oda adják.
Jaj Istenem! ha mással lesz mátka,
Be megfog az édes anyám átka . . .

Elbujdosok a jövő tavaszon,
Nézz ki rózsám akkor az ablakon,
Ha igazán nem siratlak téged,
Ne adjon az Isten üdvösséget . . !

Zandirhám.

Egy román falu 1848-ban.

— Egy jelen volt román elbeszélése után. —

(Vége.)

Ez is teljesittetett.

— Testvérek! — kezdé most a pópa — boruljatok térdre és imádkozzunk. Kérjünk Istentől lelkünknek bátorságot, karjainknak erőt, ha szükség lesz rá, a mit nem hiszek. — Azonban látszott a pópa arczán, hogy a legroszabbtól tart s utána tevé — kérjük büneink bocsánatát is.

Most leborul az egész népség, a lelkész egy szépen átgondolt imát mondott el s hallható lőn a lassu moraj, a mint a gyülekezet utána mondotta. Nem maradott ki az imából: ha ma vagy holnap el jön halálunk, vedd magadhoz lelkünket oh kegyelmes Istenünk. Amen!

Aztán csendes lett minden, csak a biró szava hallatszott, a mint ismét parancsait osztá.

— Most a kőfalhoz minden ember, egy férfi és egy nő álljon egymás mellé, kiki vejével, szeretőjével. Te Gligor! — mondá deli fiának, — a kertbe járó ajtót védjed tized magaddal. A ki erőszakkal be akar jöni,

A harmadik napon az erdélyi, tiszántuli és tiszáninneni egyházaknak adandó közalapi segély lett végleg megállapitva. Délután a conventi biróság tartott ülést s két felebbezett ügyet intézett el. Negyedik nap a közalapi kérvények tárgyalása folytattatott.

(Vége következik.)

LEVELEZÉS.

Magyarigen, 1886. okt. 26.

A szüreti lárma is maholnap lezajlik nálunk s visszatér ismét a kisvárosi élet egyhangu unalmassága közénk, melyből a hosszu téli estvék már is mint megannyi rémképek mutatkoznak.

No, de szóljunk a szüretről ugy is azon szándékkal vettük a tollat — pardon a rézpennát — kezünkbe, hogy egy, a szüretről irt levelet bocsássunk világgá.

A szüret — mint előbb emlitettük — maholnap lezajlik, a must mennyiségét illetőleg, az jóval alantabb áll a közepes termésnél, mig minőségileg körülbelül 12 próbát mutat Wagner szerint.

A must ára 1 frt s még lejjebb is.

A folyó hó 23-, 24- és 25 én tartott országos baromvásárunk elég élénk volt a mi kis városi forgalmunkhoz képest.

Eladatott ugyanis 166 darab szarvasmarha és 149 darab juh, kecske és sertés,

Megemlitésre méltó továbbá azon dicséretre méltó jelenség is, hogy ugy a barom-, valamint az ugynevezett szabadvásár a legszebb példás rendben folyt le, a mi nem csak a közönségnek, hanem az illető hatóságoknak is, ugymint: szolgabirói, községi hivatal, valamint a csendőrségnek ügybuzgóságát tanusitja. **r. l.**

Marosujvár, 1886. okt. 28.

— Jubileum. Mükedvelők. Szüret. Tánczvizsga. —

Folyó hó 24-én d. e. 11 órakor a helyi kinestári templomban Budavárának a török-uralom alóli felszabaditásának 200 éves jubileuma alkalmából hálaadó isteni tiszteletet rendeztünk. Már korareggel a Bánczahegy ágyuinak dörgése, majd később a restaurálás alatt volt templomtornyának rég nem hallott kedves harangjai élénken hirdették a hit és hazafiság eme szép ünnepéhez méltó érzelmeinket. — Juchó Ferencz lovag, bányatanácsos ur vezetése mellett a főbánya hivatali tisztikar, a számosztály, kir. járásbiróság, községi elöljáróság, tanitóikar, pénzügyőrség testületileg vett részt.

Fülei Szántó Lajos r. k. lelkész hazafias beszéde, a nagymise alatt Limán Antal karnagy vezetése mellett felhangzott bányász-zenekar Hymnusának és Szózatjának hatalmas accordjai kedves és állandó benyomást tettek lelkünkre . . . A vallásosságában mindig tiszteletreméltó bányásznépünk fohászával oly jól esett hangoztatni amaz ősi egyházi énekünket:

„Áld meg országunkat,
Mi magyarhazánkat,
Vezéreljed jóra,
A mi királyunkat“
— — — — — — — stb.

Mükedvelőink — nem birván téli szinházi helyiséggel — elnémultak. Pihennek babéraikon és kedves emlékeiken . . . Egy téli helyiség mélyen érezhető hiánya többször veti fel ama ohajtást: vajha a szini előadásokra legalkalmasabb időszakban, téliben misem állaná utját a jótékony czélok ama tiszteletreméltó szolgálatának, melylyel derék mükedvelőink oly kiváló elismerést vivtak ki és Marosujvár községének, mint kultur tényezők, tiszteletet szereztek . . .

Mondjuk ki őszintén, hogy ez ügyben is legtöbbet tehet Juchó bányatanácsos ur, mint e körnek lelkes védnöke, ki oly sok kérdés megfejtését, oly sok ohajtásnak valósulását adta meg országszerte ismert teremtő ügyességével . . . Szabadjon e helyen is kérni Ő méltóságát, hogy ezen ügy lenditésével irjon be egy ujabb sort Ujvár történetének ama lapjaira, melyek e bányaközség legvirágzóbb korszakával becses nevét a hálás utódok szivében örökre megfogják őrizni . . .

Ujvárnak nemcsak sója, de szőlője is van a Bánczahegy keleti oldalán „szalmás Ujvár“ határában. A szüret keveset szürt, legtöbb helyen kosarazott, szóval kosarat adott . . . De azért ne csüggedjünk! Többet teszünk a közjóért s kevesebbet iszunk a hazáért . . .

Nem hallgathatom el ama esetet, miszerint Lukács János csesztvei áll. iskolai tanitó — kit különben ezermesternek és szorgalmas, okszerü gazdának ismerünk — az idei fagy után Morágyi urnak, a nagyenyedi vinczellér-képezde derék igazgatójának szakszerü utasitásai szerint vezette a szőlőmüvelést. A fényes eredmény nem maradt el, mert a tavalyi termésben 140 vedret adó hegyből az idén 120 veder 16—17 fokos mustot szürt el a keresztelőre . . .

Holländer József tánczmester folyó hó 23-án a Stefániabánya intézkedő termében nagyszámu intelligens közönség előtt mutatta be tanitványainak hat héten át szerzett ismertetést. A 6—12 éves, mindkétnemü gyermekek szorgalmas tanitóra vallottak. Elekes Károly, Székely Jani magyar, — Koszka Árpád oláh nemzeti táncza, kis termetükhöz szabott jelmez öltözetben előadva, igen jó és derült hangulatot idézett elő. Jóvián és Uniátinszky lánykák magyar solója szintén sok tapsot aratott. A kislányok közül ügyességük által Donhoffer Sarolta, Römer Margit, Gelb N. és Fülöp Etelka tüntek ki. Az estély fényesen sikerült. A zsibongó gyermekcsoportok játszi kedve még a nagyokat is élénk sarczolásra sarkalta, mely a hajnali órákig legkedvesebben tartott. . . . . Tex ur keveset aludt . . . .

Zandirhám.

Abrudbánya, 1886. okt. 27.

Az „Ellenzék“ hasábjain már több izben jelentek meg Abrudbányáról oly levelek, melyek most a városi tanácsot és annak tagjait, majd kiválóan a polgármestert, a rendőrkapitányt, most a járásbiróságot, majd egyikmásik hivatalnokot rántják le egész a földig és piszkolják be. Es mindezek, zsebre tétettek az illetők által, anélkül, hogy egy árva tiltakozás tétetett volna a jogtalan megtámadások és piszkolódások ellen. Közelebbről, már nem emlékszem az „Ellenzék“ melyik számában, ismét kigunyoltatnak: a város polgármestere, rendőrkapitánya és a közigazgatásnak emberei egy levelező által.

Kigyót, békát kiált rájok: hanyagoknak, tétleneknek, nyerészkedőknek, zugirkászoknak mondva, szóval egy krajczárt érő tisztességet nem hagyna rajtok. Levelezőnek e czikkére valaki e becses lap szeptember 12-ik számában, ha jól emlékszem, „Figyelő“ aláirással válaszol, igen helyesen az illendőség határai közt. Most hetek elmultával ismét, érdemére legyen, — nekiront egy levelező az „Ellenzék“ 22-ik számában a város polgármesterének, rend és közigazgatási embereinek szokásos piszkolódó módja szerint minden igaz ok nélkül; sőt személyemet is belevonja, mintha talán e becses lap nevezett számában, a különben helyes észjárásra és megfontolt cselekedetre mutató czikket én irtam volna, védvén én, mint vő, az apóst, a polgármestert. Megvallom, szeretném ha én irtam volna azt az ominosus (?) czikket; de a mily őszintén teszem e vallomást, ép azon őszinteséggel jelentem ki, hogy jóllehet a **Vő** én vagyok, de a „Figyelő“ **nem.** Nem pedig azért, mert én sem egyik, sem a másik részről soha sem irtam, de oly piszkolodó czikkre nem is tartom méltónak, hogy referáljak, mert mindig szemelőtt tartom egy latin irónak, ha jól emlékszem talán Horacius, azon mondását: f o e n u m h a b e t i n c o r n u, l o n g e f u g e, és hogy még egyet emlitsek, az egyesült államok egyik alelnökének — Henrick Tamásnak ama mondását, a melylyel az ellene törő négereket megsemmitni törekvő elvbarátait visszatartá akaratjuk véghez vitelében: „a szamarak akkor orditanak, ha a vihar közeledtét érzik“.

De ha csakugyan hozzá kellett volna még is szólnom, itéletem ez lett volna:

A „Figyelő“ nagyon helyesen cselekedett, mikor az érdemnek védelmére kelt. Ugyan mondja meg levelező, mit vétett, vagy mit tett városunk polgármestere, hogy oly piszkolódó magatartást követ vele szembe már évek óta? Hisz, **„meglehet“** éppen a levelező volt az, a ki azon vallomást tette, hogy még hajdu is örömest lenne Laji bácsi polgármestersége alatt, csak hogy tanulhasson valamit. Ugyan mondja meg, nem járt-e el még eddig hivatalban pontosan öregsége és gyakori beteges volta ellenére? Mit mulasztott el, a mely által a polgárság rovására lett volna? Vagy mikor verettette magát mások által, a melynél fogva már képtelen volna állomása betöltésére, mint irja. Nem érzem magam hivatottnak hivatali működését megitélni, a levelező pedig legkevésbé sem; de mit tapasztalunk elmondani, ezuttal kötelességem, nem mint **vő,** hanem mint az igazság emberének és szószólójának. Mi hivatalában pontosságot, benn kötelességérzetet látand; még a levelezőt sem véve ki, előzékenységet, a legutolsó polgár iránt is szolgálat készséget és egyszersmint önzetlen védőjét ismerjük. Mig mások, mit engedjen meg. én tudok leginkább, mert minden nap megfordulok a Tanácsnál — napokon át, bár gyakran intettek hivatali pontosságra, (csak a fegyelmi kereset hiányzik), távol vannak és a sürgös dolgokat évek multával igazitják el, a mikor már felsőbb forumhoz jelentés is tétetett ellenök (persze ezt a levelező elhallgatja, mert meglehet együtt főzik a czikkeket, de elkerül a sor reá, még pedig méltányosan) addig hacsak az öregséggel járó gyengeségek, melyek miatt azonban hátrányos fennakadás nincs, vissza nem tartják néha-néha, hivatali asztala mellett van mindig.

Egyetlen eset nincs, a melylyel vádolni lehetne, hogy szándékos mulasztást követett volna el; mert nem tartom hibának, ha hatra-vakra nem tartja a gyüléseket a mikor Péter vagy Pálnak ugy tetszik csak azért, mert ők ugy akarják, hogy ott a közjó, a város fekvősége csökkentés végett pártoskodjanak. Nem az ő hibája, ha a város pénztárát illető sikkasztások még nincsenek teljesen elintézve, mert ez a maga idejében éppen általa felsőbb forumhoz lett áttéve, a hova minőségénél fogva tartozik, de jelentés tétetett az adófelügyelőnek is, ki az illetékes hivatalnál bizonyosan megtette a lépéseket. S ha még nincs az ügy letárgyalva — a polgármester az oka? Van-e csak egy ügye is a városnak, a mely ha hatáskörébe tartozik — el ne volna intézve? Szenvedett-e csak egyszer is a város megrovást hanyagság, mulasztás vagy nem tudás-szülte okból származott ügyek miatt a megye fő- és alispánjától? E kérdésekre nem a levelező, de illetékes emberek vannak hivatva felelni, kiket emliték.

Sőt az a tapasztalat, hogy városunk mindig az elsők közt van a megyei közgyülések termében. Szégyelje meg magát levelező ócsárló, piszkolódó eljárásáért, mert egy oly embert piszkol, a kinek még lába nyomába sem méltó lépni; kinek háta megett ma holnap 40 esztendő áll, melyet a közügy, a közjó, a haza, a nemzet védelmében szerencsés és borus napokban, lelkiismeretes szolgálatban töltött el. — Ez a köszönet a mult és jelenben ügybuzgó lélekkel végzett munkáért? Nagyon jellemző! Igazán háládatosság és tisztelet nyilvánitás levelező részéről az érdem iránt.

De ugy veszem észre, nem az a baj, hogy egy és más dolgok hiányt szenvednének állitólag, a melynél fogva képtelen volna a polgármesteri hivatal betöltésére, hanem az a büne egyfelől, hogy miért járt el közelebbről a központi választmányban az országos törvények szerint s másfelől, főleg miért polgármester ő és miért nem más, a ki már régóta kancsal szemekkel, bár absolute illeték-

---

vágjátok agyon. Testvéreink, de gazemberek s most nem érdemelnek egyebet. — Te parinte! nesze ez a két fegyver, most ezeket kell biblia helyett használni, vedd magad mellé a dászkelt, itt is együtt vitézkedjetek, mint az oltárnál.

A biró szava elhangzott s várták a jövőt.

A fekete oláhok folytonosan gyülekeztek a falakon kivül. Az udvaron készen állt egy fedeles kocsi három lóval szükség esetére. Éjfél felé járt az idő, a felhők között előtünt egy-egy csillag s békén pislogott a háborgó emberiségre. Azoknak talán nincs gondjuk arra, mit ezek cselekesznek ide alatt . . . de van annak, ki a csillagok felül lakik.

Most egy pisztolylövés hallatszék a falu fölötti dombon. Erre a támadok létrákat támasztottak a falakhoz, azokon gyorsan igyekeztek felkuszni. A kertajtó körül hallatszék a legelső orditás, mely azt jelenté, hogy valaki megkapta törekvése jutalmát.

— Nu lasza fratele! — hangzott most a kőfalon belől mindenütt; és egyszerre a halálos orditás rémes jajja tölté el kivül a léget, mert a létrákról a fekete alakok mindenütt leverettek. Mások jöttek: azok is társaik után buktak.

— Tüzet, tüzet! nem látunk — orditá kivülről egy erős hang. Rögtön nehány közelebb álló széna és szalma csomó borult rémes lángba. — Folyt az ostrom. „Üssed, vágjad“ hangzott mindenfelől s a támadók minden sokaságuk mellett is e perczben hátrrnyában voltak. Fehér lovas vezér érkezik, kezében kivont kard, — süvege mellett piros tollat lenget az éjjeli szél.

— A kapura! be kell rontani, — kiáltja erős hangon — senki se maradjon oda benn élve!

Szakadoz a kapu a fejszék csapása alatt. A vezér lova kantárát egyik társának nyujtja s maga rohan a kapunak.

— Utánam minden ember! — kiáltá. De belől is emberek álltak s a berontott kapu közt halomra hullanak a vivók.

— Ide mindnyájan a kapuhoz! — kiáltá ismét a tollas vezér. A gyilkos had arra nyomul, a kert ajtó s a falak egyebütt pusztán maradnak.

— Domnule parinte! azt a piros tollast czélozd! — figyelmezteté a biró a papot.

Eldördült a fegyver a pap kezében s a vezér halva rogyott össze. A vezérletet rögtön egy más férfi vette át és a roham még dühösebb lett.

A vivók kezdték már hátra nyomni az ostromlottakat, de még nem nyilt annyi tér, hogy tömegesen berohanhassanak.

Egyszerre hátulról támadtatott meg az ostromló had Gligor s társai által. Ez a véletlen támadás rögtön elcsüggesztette a vivókat s az ostromlottaknak bátorságot adott.

— Rajta, előre testvérek! — kiáltá a biró — segitségünk érkezett, üssétek, vágjátok! — s maga is keményen szabdalta az előre tolakodókat. Kirontottak egy kis erőfeszitéssel és irgalom nélkül verték agyba-főbe ellenségeiket. A lőfegyvert nem igen lehete használni, mert szerencsére a felgyujtott havasos szénacsomók megtagadták a világosságot s csak füstölögtek.

Hajnalra kitisztult Görgény az ellenségtől s még határáról is elhuzódott a vert had.

A derék román falu azután békén élte át a viharos időket.

Balogh Pál.

telenül, tekint a polgármesteri székre, még azon időtől kezdve, a mikor 50-esek jártak egy szavazatért és a becsületes polgár mégis kiugrott az ablakon előle. Nagyon sajnos volna nekünk, ha félrevezetések által városunk ismét oda jutna, a honnan közelmultban nagy fáradsággal tudott kiemelkedni. Intek azért minden józan gondolkozó polgárt.

Utóvégre én abban nem látok bünt, ha valaki a polgármesteri székre vágyik, vagy rendőrkapitány igyekszik lenni, szóval ha valaki haladni akar, mert hiszen éppen ez a hivatásunk, ez a kötelességünk; de nem oly piszkolódó eszközökkel, a minőt tapasztalunk, hanem bárki is legyen az, ki a nevezett hivatalokra kompetál, szolgáljon a közügynek, mutasson fel érdemeket, készültséget, nyerje meg az általános elismerést és méltánylást előbb — és éppen csekély személyem lesz az, ki harczra kelek mellette, akármiféle származásu legyen, a kommunitásban, ha a mostani képtelennek bizonyul be teljesen. De mindaddig, mig az ellenkező áll, nemcsak én, de minden hazafiasan gondolkodó polgár készséggel kell hogy támogassa az érdemet, a kipróbált hazafit bármi téren. Egyszer volt az s az is bolondjában, hogy sült galamb repült az éhes szájába. Ma keservesen meg kell szolgálni egy falat kenyérért is; küzdeni és fáradozni s mi több, tenni, hogy ismerjenek, tiszteljenek és becsüljenek; mert az érdem nem a hazafiságnak, nemzetiségünknek, nem mellünk veregetésével való emlegetésében áll, hanem oly valamiben, a miről még nocioja sincs azoknak, kik éppen minden érdem nélkül e hivatalokat elnyerni akarják.

Továbbá miért piszkolódik városunk másik tisztviselőjével — a rendőrkapitánynyal „maniakus“ és több ehhez hasonló névvel illetvén?? Hisz annak életét a tiszta jellem, hivatalos müködését a szigoru törvényesség jellemzi. Vagy tán az esik levelezőnek roszul, hogy a rendetlenkedő természetü henczegőket, a felebbezésekben a törvény őreit sértegetőket s a törvény szabta korlátok közt hozott itéleteit „unitárius szaguak“-nak gunyolókat stb. stb. rendre utasitja és megbünteti?

Hisz a rendetlenkedőt, a garázdákat, a törvényt minden lépten megsértőket, másokat is uton-utfélen, de különösen a törvény embereit, a hivatalos közegeket hivatalos müködéseikben jogtalanul piszkolókat le kell sujtani, megkell semmiteni ebbeli törekvéseikben, mert a törvények az ilyenekért hozattak és az ilyenekre szólanak. — Ezen eljárásáért a rendőrkapitányt méltányolni és nem piszkolni kell mindazoknak, a kiknek még nem romlott meg itélő és gondolkozó tehetségük. Hogy járásbiránknak is a nyakán a mai perlekedő világban számos ügy van, az tény; de tehet-é róla, ha egy tárgyalással csak egyet lehet végezni és nem százakat? Aztán meg tán minden egyebet rá lehetne fogni, csak azt nem, hogy pártoskodó, vezéreskedő. Vagy talán az esik roszul a levelezőnek, hogy nem vezethető s itéleteiben nem részrehajló?? Nagyon sajnos volna, ha mint tényt kellene igazolni.*

Még csak egyet. Véghetetlen nagy baj az, ha valaki meggondolatlanul cselekszik és személyes boszu által vezetteti magát, mert az olyan, mint a tüz, mely megemészti önmagát és másokat is eléget. Nagyon szép, hogy két-három embernek személyes bosszuja és politikai hitvallása által oda vitetett a dolog Abrudbányán, hogy mind a személyi, mind a vagyoni biztonság koczkáztatva van. És ez még nem elég, hanem minden tisztességes hivatalnokot, a ki gyarló és önző politikájuknak nem hódol, megtámadnak, terrorizálnak, piszkolnak, pellengére tesznek, „derbedernek“, „schulvereinnak“ és az Isten tudja miféle nevekkel illetnek, pedig azok közül egyik sem volt „Hezettyo“. Csak egytől is a megtámadottak és az őket munkálkodásaikban támogatók közül hallottak-e ily piszkoló szavakat és elnevezéseket? látott-e levelező oly magatartást, mint minőt személye elkövet? — Próféta nem vagyok, de roszat jósolok én ezen szennyes körülményekből mind vallási, mind nemzetiségi, mind pedig politikai szempontból. Nem inkább kellene-é itt a csekély magyarságnak kezetfogni, tömörülni, hogy vallási és nemzetiségi tekintetben ne apadjunk, ne legyünk gunytárgyai a minket mindenütt körülvevő elemnek, kik bizonyára kaczagnak, de a kiktől összetartásra nézve példát vehetnénk. Nem szégyen-e áruba bocsátani nemzetiségünket csak azért, hogy alamizsnát kaphassunk; nem szégyen-e megbuktatni a magyar ügyet, vagy annak megbuktatására szövetkezni a személyes boszu miatt, vagy azért, mert mindenki egyszerre nem lehet elnök a pizé talapnál. Példákat hozhatnék fel, egyéneket nevezhetnék meg, de elhagyom, csak fáj a lelkem, hogy ily viszonyok közt kell élnünk. Nagyon jellemzők tisztelt szerkesztő ur, kedves barátom, ezen dolgok — érdemükre legyen — nemzedékről-nemzedékre az illetőknek.

Még csak egyet utólagosan. A fejsze már a fa gyökerén van. Erzem, hogy fú a szél Gurarosi felől, a hol a csillék járnak fel és le; fú, csak nem tudom honnan ered és hová megy? Félek fagyot jelent sokaknak, mert a pennát meglehet forditani és az interpelláczió szavait igy módositani: van-e tudomása a nméltóságu miniszter urnak?? stb.

Dr. Barabás Ábel,
unitárius lelkész.

* Mély sajnálattal teszünk eleget t. barátunk kivánatának. — Magunk is kellemetlen érzettel olvastunk az „Ellenzék“ érdekelt tudositását s azon körülményeken kivül, miket t. barátunk felhozott, még egy sajátságos állitás lepett meg, az t. i., hogy a t. polgármester ur Abrudbányát kiszolgáltatta Verespataknak! Mi ez állitás valódi értelme, és mi a czélja? — Talán csak nem gondolja a levelező, hogy az abrudbányai polgárságot a verespatakiakkal ily módon összeveszitve, valami pompás fogást fog tenni a zavarosban? Nem jó a tüzzel játszani.
Szerk.

CSARNOK.

Csarkh clinden kimse jok . . .

— Sem'i. —

Kit a sors nem bántott van-e olyan ember?
Èltünk gyötrelmeinek száma immár tenger.
Baj s küzdés a kezdet; a vég kin s szenvedés;
Záporként hull könnyünk, mosolyunk meg kevés.
Hol van oly sziv, a mely soha
Fájdalmat nem érzett?
Vagy oly kebel, mely szenvedés
S bú miatt nem vérzett?
Nincs! Halandó ilyet nem láthat sohase'
Ha ezer évre is terjedne élete.
Talány ez az élet, de fejtse meg a bölcs
Te ne törődj Sem'i; bort a pohárba tölts!

(Törökből.)

Szőcs Géza.

Egy alak a kiskanizsai népéletből.

— Jellem- és néprajz. —

(Vége.)

A fiu a napokban kezdte csak élvezni a 8 heti szünidőt, s hogy a szünidő első napját is ne töltse tétlenséggel — mert hisz a tanitó bácsi igy tanitá — hozzá kezdett a lopáshoz, de apja által rajta éretett s a vas szivü ember hogyan, mily vakmerőn büntette meg saját gyerekét, s hogy miért kezdették most annyian gyülölni Makár bátyámat, — elbeszélem mint azt a legbiztosabb forrásból, tőle magától hallottam.

A tett elkövetésének estéjén a komoly apa csaknem sáppadtságig menő haraggal s hidegen, mintha minden szeretet egyszerre messze szállt volna szivéből, megfogta kezén fiát, bevitte magával egyik sötét szobájába s miután jól megszidta s megpirongatta ez ujabb csinjáért, magukra zárta az ajtót s ráparancsolt a fiura, hogy ne sirjon.

Kis idő mulva elővette a sarokból a gyertyatartót, gyertyát tett bele, meggyujtá s oda tette az asztalra a fiu elé.

A fiu egész testében remegett, csaknem összeesett az ijedtségtől s el nem tudta képzelni, hogy mi fog történni, csak azt tudta, hogy apját ilyen különösen nyugodtnak s mégis haragosnak még eddig sohasem látta.

Ekkor az elvakult apa hirtelen oda ugrott fiához, megragadta két kezét s vaskos tenyerével könnyedén összekapcsolván, azt az égő gyertya lángjába tartá.

A fiu első ijedtében feltalálta magát s reá fujt a gyertyára, mire az kialudt, azonban a kegyetlen apa ujabb módot talált fel, ismét meggyujtá a gyertyát s fiának száját félkezével befogva, másik kezével annak mindkét kezét átkapcsolva, azt ujból a gyertya felé tartotta . . .

A gyermek hangos sirása, kézbőrének perczegése, perzselődése nem volt képes megállitani tettében a minden érzelemből kivetközött apát, ott tartotta addig, mig az s különösen az egyik teljesen össze nem perzselődött.

Ezután, mintha semmisem történt volna, csendesen eloltá a gyertyát, fiát kikergette a szobából s ő maga csendesen aludni ment.

Másnap ezen esemény közepes sensatiót keltett s Makárra a legtöbb utálattal s nemével az iszonyodásnak nézett, ki önön gyermekét oly barbar módon bünteti — s a szomszédok megtudván a történteket, az öreget a helybeli kir. járásbiróságnál fel is jelentették.

En semmire sem akartam gondolni, csak lázasan vártam a napot, melyben Makárral találkozni fogok s feltettem magamban, hogy miután elbeszéltetem vele az egész történetet, ha sikerül meggyőzöm arról, hogy tette nem volt helyes s még kevésbé emberies, s hogy a XIX. század humanismusa a gyermek-nevelés körül teljesen kizárja azon eszközt, azon büntetési módot, melyet ő használt.

Csakugyan másnap találkoztam vele a szokott helyen, hanem már messzire láttam arczáról, hogy ez nem fog ma velem sokáig bölcselkedni s éppen ezért feltettem magamban, hogy rövid leszek.

A mit sejtettem, — beállt. Kérdéseimre s beszédemre összes felelete csak ennyiből állott: „ejh, hagyjon az ur nekem békét! En csak azt tettem — saját szavai ezek — mit minden becsületes embernek tenni kell, ki nem szereti azt, ha fiát más dorgálja. Megbüntettem azért, hogy ne büntesse meg más s megbüntettem kezére szigoruan, hogy legalább egy addig ne tudjon kezével lopni, mig az fájni fog“.

Arra a nyilatkozatomra, hogy a törvény ezért büntetni fogja, csak azt felelte: „az a törvény, mely engem ezért büntetni fog, nem igazságos, egyébiránt állok elébe“, s ezt oly nyugodtan, oly meggyőződés szülte hangon ejté ki, hogy mig egyfelől az jutott eszembe, hogy ez embernek talán lelkiismerete sincs s erre megrendültem, másfelől eme egész eszejárása oly annyira szeget ütött fejembe, hogy szivélyesen kezet szoritva, barátságos arczczal váltam el tőle és elsiettem kis szobám csendjébe, hogy háboritlanul legyek.

E beszélgetés felett sokat gondolkoztam magamban s bár más előtt nyilvánitani nem akartam, magamba mindég elismertem, hogy Makár bátyámnak igaza van; az, hogy oly eltompulva bánt saját gyerekével, szerintem csak folyományaként tünik fel ama kivánságának, hogy fiát becsületesnek akarja nevelni s ezt minél jobban ohajtja, annál inkább kell törekednie arra, hogy szándéka s ohaja hajótörés ne szenvedjen.

Mielőtt befejezném rajzomat, megemlitem, hogy honnan kapta az én Makár bátyám a „Szentes“ nevet.

A bucsujárás e vidéken sokkal inkább divik, mert a vidék oroszlánrésze katholikus, mint nálunk, még az egyes szőlőhegyekben is, hol kápolna van, tartatik évenként egy bucsu. E bucsuknak szorgalmasabb látogatója és buzgóbb hive nincs az öreg Makárnál, ki minden évben — ugymond ő — még ha térden csuszva is, de elmegy a hires máriaczelli és bisztriczei bucsukra. Mióta legvénebb emberek emlékeznek, nála nélkül bucsu, vagy valami vallásos körmenet nem történt meg s innen, ezen vallásosságáért adta neki a köznép a „Szentes“ nevet, mely aztán annyira rajt maradt, hogy ő maga is büszkén viseli.

A bucsukról rendesen a legmerészebb s ép oly csodás szent mesékkel tér meg s azokat otthonn saját képzelmi világában kibővitve, a könnyen hivő nép között odább-odább terjeszti s neveli maga körül a titokzatos árnyat, melylyel őt övedzik.

Első nejét nem rég sujtá le a halál keze s ugy mondják, — ő tőle még nem kérdeztem — hogy azóta még sokkal szomorubb, sokkal bánatosabb s egyedül a csendes munka képezi és élvezése s a természet szótalan gyönyörei képesek derüt csalni ránczos, gondbarázdálta homlokára.

Ilyen ez az én alakom, kit az utczagyerek pajzánul szólit meg: „Makár bácsi! nem-e lesz eső holnap?“ — ki oly kegyetlenül bánt el gyerekével, ki oly isteni félelemben él s kit közönséges emberi csapások, behatások nem képesek megrenditeni s kit a sors és az idő 70 éves kora daczára nem képes lekorhasztani, mintha daczolna vele.

Egy vén tölgy az avar pusztán, tiszteletet parancsoló száraz fehér ágaival, de a földbe mélyen eresztett életerős gyökerekkel! . . .

Emmánuel Győző.

IRODALOM.

= Az a kiváló eredmény, melyet legutóbbi pályázata elért, arra buzditotta a „Magyar Háziasszony“ derék szerkesztőségét, hogy ismét ujabb pályázatot hirdessen és pedig ezuttal egy humoreskre, melynek tárgya a társadalmi, vagy müvészi életből lehet meritve. Első dij: egy db 20 frankos arany, második dij: 10 frank aranyban. Beküldési határ idő folyó évi november 30. A pályázat eredménye a „Magyar Háziasszony“ ez idei karácsonyi számában fog közzététetni s ugyanakkor szolgáltatnak ki a pályadijak is. A pályamüvek e czimen küldendők: „Magyar Háziasszony“ szerkesztősége, Budapesten, nagy korona-utcza 19. — Reméljük, hogy városunkból és megyénkből, hol e derék lap annyira el van terjedve, minél többen vesznek részt a nemes versenyben.

× E. Kovács Gyula, a Petőfi társaság tagja, a magyar drámai szinmüvészet egyik legünnepeltebb bajnokától vettük az előfizetési felhivást „Schiller Stuárt Máriája magyar forditása“ czimü legközelebb megjelenendő irodalmi müvére. E. Kovács Gyula neve nemcsak a szinmüvészet, hanem az irodalom terén is előnyösen ismert név, épp azért felhivásának lapunkban igen szives készséggel adunk tért s egyszersmind ama ohajtásunknak is kifejezést adunk: vajha Schiller „Stuárt Máriája“ czimü klassikus müve magyar forditására lapunk olvasói közül minél számosabban előfizetnének, mint oly irodalom müre, mely a pártolásra minden tekintetben érdemesnek igérkezik. Az előfizetési felhivásból kiemeljük a következőket: „Schillert nem szeretni annyi, mint Schillert nem ismerni. — Schillert jólismerni annyi, mint rajongó szeretettel csüngeni költészetén. — A mi a magyarnak Petőfi: az a németnek Schiller. — Heine dalköltészetében kétségkivül találunk rokon vonásokat Petőfi költészetével; de valamennyi német költő között mégis a Schiller lelkülete az, mely legközelebb áll a mi Petőfink viharban és napsugárban fürdő lelkületéhez. Avagy nem mindketten az emberiség legdrágább létérdekeinek voltak-e első sorban lánglelkü apostolai? Nem a szabadság, szerelemvilágra szóló dalnoka-e a mi Petőfink? Nem a szabadság, szerelem lobogó erélyü szószólója-e a német Schiller? Ugyanaz a nagyhevü lelkesedés, ugyanaz az a tiszta, forró szenvedély, ugyanaz a „csupa sziv“ természet buzog mindkét lángelme müveiben. Megragad, elolvaszt, fölmagasztal mindkettő. E magas költői tulajdonok szilárd — mert szivekre épült — talapzatán nyugszik Schiller megingathatlan népszerüsége. Ama világitó tornyok egyike remekmüvének magyar forditását nyujtom szeretettel

felétek! Fogadjátok szivesen! Olvassátok figyelemmel! „Stuárt Mária“ 12—14 ivnyi kötetben, diszes kiállitásban f. évi deczember hó végén fog megjeleni. Gyüjtőknek 8 aláiró után tiszteletpéldány szolgáltatik. Az ivek és pénzek mielőbb küldendők Magyary Mihályhoz, b.-közép-utcza 33. sz. — Kolozsvárt, 1886. október hó. E. Kovács Gyula, a Petőfi-társaság tagja.

VEGYES HIREK.

— **Jubileum.** Esztergom felé fordul a közfigyelem, hol ritka fényes ünnepélyek között tartja Simor herczegprimás aranymiséjét, áldozárságának félszázados jubileumát. A király Ő Felsége legmagasabb kézirattal, a pápa ő szentsége külön követ által, a főrendek, a képviselőházi tagok, a főváros s számos más város és tömérdek testület küldöttségileg fejezték ki üdvözletüket. — A főváros müvészi pásztorbotot, Klotild főherczegasszony személyesen drága miseruhákat, a főpapság és igen számos testület fényes albumokat nyujtottak át. Esztergom pedig fényben, örömben uszik, bőkezü kegyura ujabban is 30000 forint adományt tevén egy szegény házra. — Az ünnepélyeket azonban a király személyes megjelenése koronázta meg folyó hó 30-án, ekként tisztelvén meg legjobban a kitünő főpapot, ki fejére tette Sz. István koronáját.

— **Báró Kemény Gábor** volt közlekedésügyi miniszter holnap városunkba érkezik s itt családja körében nehány napot szándékszik tölteni.

— **Csató János alispán és Borbás Vincze** a Növénytani Lapok közelebbi számában tüzetesen ismertetik az alsófehérmegyei erdőkben előforduló nagyszámu Quercus fajt. Megyénk alispánja nemcsak kiváló szorgalommal tanulmányozta s gyüjtötte össze a különböző tölgyfajok ismertetésére vonatkozó adatokat, hanem egy egészen uj fajt is fedezett fel, melyet Borbás Vincze a felfedező természetbuvári érdemeinek némi méltánylásául Quercus Csatói-nak nevezett el.

— **Beust gróf,** az egykori birodalmi kanczellár, külügyminiszter s később párizsi nagy követ, ki a közéletről visszavonulva falusi jószágán élt, szivszélhüdésben meghalt s Bécsben temettetett el. A Szászországból beszármozott miniszter idegen létére is elfogulatlanul itélt hazánk közjogi viszonyairól s az 1867-ben létre jött kiegyezés jó része az ő jó indulatu befolyásának köszönhető. A koronázási menetben egyike volt a feltünőbb alakoknak, délczeg paripán lovagolt az osztrák miniszteri, selyemvirágokkal szegélyezett diszegyenruhában, csónakkalapjával s derült mosolylyal fogadta az ujjongó közönség üdvözletét. Közvetlen, a szorongó érzések közt előregörbedve poroszkáló főpapok élén lovagolt s a nagyokat dördülő mozsár lövésektől megbokrosodott lova egy izben majdnem levetette. Nagy pártfogója a szépirodalomnak s a müvészetnek s e nemü tanulmányai közt lepte meg a halál a 73 éves férfiut. Hátrahagyott emlékiratait nagy élvezettel fogják olvasni a diplomaták.

— **Az E. M. K. E.** részére Kisküküllőmegye bizottsági közgyülése tizezer forintot szavazott meg s ennek fedezésére 3 évig rovatalt vetett ki. A gyülésen csupán egy román lelkész szólalt az inditvány ellen s igy az csaknem egyhangulag szavaztatott meg.

— **Elnöki vizsgálat.** Henter Gábor a gyulafehérvári kir. törvényszék elnöke, a nagyenyedi kir. járásbiróság ügykezelését megvizsgálván, ugy Csernátoni V. Péter járásbirónak, mint a birósági személyzetnek teljes megelégedését fejezte ki a tapasztalt rend, pontosság és szorgalom felett. A közszeretetben álló elnök ur az alkalmat arra is felhasználta, hogy a megye alispánját, főjegyzőjét stb. meglátogassa s velök a közügyek menete felett eszmét cseréljen. Vajha siker koronázná azon fáradozását is, hogy a járásbiróságot a mostani szük és egészségtelen épületből a birák s az igazság kereső közönség érdekében, valahol a város központi részén fekvő, kényelmesebb s főleg egészségesebb helyiségbe helyezhesse át.

— **A kolera** nagyon örvendetesen csökken Budapesten, a legutóbbi napi betegedés 6 volt s a halálesetek is csökkentek. Az utóbbi vizsgálatok elszomoritó képét tárták fel a legalsóbb néposztáiy nyomorának. Reá jöttek, hogy sok munkás, kiket a hatóság a zsufolt lakásokból kizavart, más menedéket nem talált, a mostani hideg éjjeleket a Pannonia gőzmalomból azon melegen kifolyó, szennyes vizben aludta át anyaszült meztelen. Ennél az állapotnál mégis jobb az, ha kissé zsufoltan is, de legalább a fagyos széltől óva, fedél alatt hajthatják fejöket álomra, addig mig a sokszor emlegetett munkáslakásokat valaki felépiti.

— **A hőmérő** szombaton reggel O fokon állott, később aztán lassacskán feljebb szállott. — A téli ruhák s bundák a feledés disztelen homályából előkerülve, érdeklődő dérünknek kiváló tárgyait képezik.

— **Lelkészjelölés.** A lőrinczrévei ev. ref. lelkészi állomás, nt. Hegedüs Lajos esperes ur elnöklete alatt tartott kijelölő bizottság által a kijelölés az okmányok alapján megtörtént s próbabeszédeik megtartására meghivattak: Pataki Gábor nov. 7-re, Barta József nov. 14-re, Karácson Sándor nov. 21-re, Péter Antal nov. 28-ra és Molnár János decz. 5-re. Választási napul decz. 12 ike tüzetett ki.

— **Drótféreg.** Háportonban s hihetőleg egyebütt is a szépen kikelt vetéseket nagymennyiségü drótféreg pusztitja. A várható hidegebb időjárás talán segit a bajon.

— **Felhivás.** Az „Alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi társulat“ az erdélyi Püspök Ő excellentiájának védnöksége alatt Gyulafehérvártt megalakulván: ezen kultur — hogy ugy mondjam — házi ügyünk felkarolása czéljából szabadjon vidékünk értelmiségét, kedves ismerőseim figyelmét, a nálam levő aláirási ivekre, felhivnom. Régi könyveket, okmányokat, pénz- és bármiféle antik mütárgyakat — miként eddig — szivesen fogadok, becserélek, esetleg megvásárlok. — Marosujvártt, 1886. okt. 15. Fülei Szántó Lajos, r. kath. lelkész.

— **Az uj kávéház.** Ha valaki uti költségek megkimélésével ugy akarja eltölteni idejét, mint nagyvároson, sétáljon végig Enyed legszebb utczáján (Magyar-utcza), forduljon be a Bethlen-főiskola ujonnan épült kávéházába s öt-hat lépéssel akkora utat tett, mintha innen legalább is Kolozsvárra ment volna. Megfogja lepni az a csin, az az elegantia, a mi minden oldalról ujabb meg ujabb és kellemesebb benyomást teszen rá szokatlanságával, nagyvárosiasságával. Ámde ne jöjjön ki onnan egyhamar, mert habár haza is épp oly olcsón utazik, de éppen ugy jár, mint a ki nagyvárosba ment és csak egy órát ülhetett ott, folytonosan valami nyomasztó adósságot érez s hamar kitalálja, hogy kedélyének tartozik. Itt mégis meg van az a vigasztalás, hogy olcsó a vitatkozás s az adósság után szerfölött csekély kamat jár. Párolgó és illatos mokka, kapucziner, puncs, thea, grog, közbe-közbe egy-egy finomabb érzésü palaczk, szivvidámitó belmivolta, sakkal, dominóval párositva, vagy mozgékonyabbaknál tekejátékkal, a valóban páratlan jóságu kék egészen uj tekeasztalon; nem utolsó s nem is drága mulatság. El is felejtém emliteni, hogy amolyan istenfélő, jó muzulmanok még hadcsist is kaphatnak, ha nem máshol a szép pénztáros kisasszony szemeiben. Hanem bármily rosszul esik is, lépjünk ki már a kávéházból. Megtesszük nagy szomoruan, de ekkor elönkbe áll Munkácsi ur, az uj vendéglős és azt mondja, hogy nemcsak ő uj, hanem minden uj s a mi nem uj, uj kiadásban jelent meg. A ki nem hiszi, ám nézzen be a vendégszobákba. Benézünk és a legkedvesebb meglepetésel látjuk, hogy a régi Vágóféle vendégszobák is jobb létre szenderültek; itt is minden uj, elegans; mindenütt a legnagyobb kényelem, a legkifogástalanabb berendezés. De most jövök a leglényegesebb változásra: a ki most bemegy az étterembe, nem ijed vissza az alakukból kikelt, kétségbeesett arczoktól, ellenkezőleg, derült arczu öreg urakat, vidáman pezsgő jókedvvel, mulató ifjakat lát. Ennek oka az, hogy most a bor is olyan jó, hogy a legkényesebb inyeket is kielégitheti.

— **Kinevezés.** Czirlea Mihály ügyvéd és Gyulafehérvár szab. kir. város tiszti ügyésze, Abrudbányára kir. közjegyzőnek neveztetett ki.

— **Gyermeki felfogás.** Apa: „Nos fiam, hát miért nem adod oda a kiflit az elefántnak, talán félsz tőle?“ Fiu: „Nem én apám! de nem tudom hová tegyem a kiflit, mert ennek az állatnak mind a két végén farka van“.

KÖZGAZDASÁG.

Fák és bokrok átültetése.

(Vége.)

A főtényező tehát az idő, melyet a fák és bokrok átültetésénél tekintetbe kell venni. De még más körülményről sem szabad megfeledkezni. Mindenki tudja, hogy levágott zöld hajtások száraz levegőben elfonnyadnak, minek oka az, hogy nedvök a levelek likacsain át elpárolog; ez a sértetlen növénynél is történik. Némely növény például az Eucalyptus globulus vizkipárolgása oly nagy, hogy e tulajdonságnál fogva posványos helyek kiszáritásához használják, mint például a római Kampagnéban. Ha tehát a fának hajszálgyökerei s általában gyökérzete össze van roncsolva, nem pótolhatja a leveleken át elpárolgott vizet, elhervad és ágai elszáradnak. Ebből következik: a mely fa átültetésre van szánva, azt leveleinek és vékony ágainak legnagyobb részétől meg kell fosztani, hogy a benne keringő viz kipárolgása minél kisebb legyen s a megmaradt sértetlen hajszálgyökerek könnyen pótolhassák.

Ez is olyan körülmény, melyre szintén rég időktől fogva figyelemmel voltak, bár nem tudták, miért. Az átültetendő fákat és bokrokat tavaszszal vagy őszszel rendesen jól megnyesték. A még megmaradt kevés bimbóból silány lombozat fejlődött, melyen nem sok viz párologhatott el s a mely mégis elég volt arra hogy uj szervek és tartalékanyagok képződjenek, melyeknek segitségével a jövő évben szép korona képződhetik.

De van még egy körülmény, melyet rendesen tudatlanságból figyelmen kivül szoktak volt hagyni. Ez az ültetés módja és helye. A különböző talajok sokfélesége, melyekben fákat ültetünk, bizonyos elővigyázatot igényel. Tekintsük először a nehéz, agyagos földet. A mondottak alapján világos, hogy a fa, melynek gyökerei megsértettek, mindenek előtt uj gyökereket hajt, hogy táplálkozhassék. Ehhez okvetetlenül éleny kell, a nélkül növés nem képzelhető. Okvetetlenül szükséges tehát, a nehéz agyagos talajnál nem csak a földet jól megporhanyitani, a melyben a fának állni kell, hanem a gödört kitöltő földet homokkal keverni, valamint igen czélszerü a gödör aljára rőzsét tenni, hogy a gyökerek annál könnyebben mélyre hathassanak. A közvetlen trágyázást mellőzni kell, mert ez a megsértett gyökerek rothadását okozza s ezektől a szükséges élenyt elvonja; a gyökerekre előbb földet kell takarni s erre a trágyát.

Homokos földben az elenkező történik; a gyökerekhez a laza földön át sok éleny jut s gyorsabb növést idéz elő, de a homokosréteg, mely a nem igen mélyen ható kultur növényeknek elég tápot nyujt, a nem elég bő forrás arra nézve, hogy a fák gyökerei elég táplálékot merithessenek belőle; a csupán homokos altalajban nem találnak annyi ásványi sót, a mennyi a fa erőteljes fejlődésének szükséges. A növények kicsinyek és satnyák maradnak. Azért, aki ily földbe akar fát ültetni, legyen gondja arra, hogy a fák körül nehéz és humuszdus föld legyen, hogy az eső által feloldott és odamosott ásványi anyagok ne hathassanak le az altalajba, hanem hogy a gyökérzetnek humusztartalmu és agyagos alkatrészei által felvétessenek.

A két emlitett szélsőség közt természetesen még sok lehetőség van, melyek megitélése általában nehezebb, mint a két előbbi feltétel felismerése. A mondottakból azonban eléggé kiviláglik, hogy fák ültetésénél a talajt jól meg kell vizsgálni, mert vannak fák, melyek homokos földben nem élhetnek, mások agyagos talajban pusztulnak el, ha a földet megfelelően nem keverjük.

A ki a leirt feltételeket figyelembe veszi, pénzt takarithat meg s nem kell fáinak kipusztulása miatt bosszankodnia.

Gazdasági apróságok.

* **Makk mint baromfieleség.** Tapasztalt baromfitenyésztők azt állitják, hogy a makk, melylyel eddig csak sertéseket szoktak hizlalni, baromfietetésre is igen alkalmas, mert a tyukokat tojni ösztönzi. E czélból az őszszel összeszedett makkot sütőkemenczébe megszáritván, lisztté kell őrölni. A makklisztet a közönséges eleséghez, vagy az asztali maradványokhoz, zöldséghez, burgonyához stb. keverve adják a tyukoknak. A hatás állitólag még nagyobb, ha a tyukokat meleg ólba zárják és a kakasokat nem bocsátják hozzájuk. A maklisztből tésztát is gyurnak meleg vizzel s a tésztából kis zsemléket készitenek s ezeket sütőkemenczében megszáritják. Tizenkét tyuk számára elég egy negyed vagy egy fél zsemlét feloldani s az eleséghez keverni. Sőt azt is mondják, hogy tisztán makkliszttel is lehet a baromfit táplálni.

— **A kinek kopár hegyoldalai** vannak, az menjen el Csehországba s nézze meg ott a Lichtenstein herczeg birtokait, hogy lássa, mily kitünő gyümölcstermő helyekké lehet nálunk a vizhiány miatt használhatlannak tartott területeket átalakitani. A herczegnek ugyanis egy derék tisztje az ily hegyoldalokon egy lábnyi mélységü s két láb széles a lejtő irányával derékszöget képező s igen csekély esésü árkokat huzatott 3—4 öl távolságban egymástól s azokba ültette a gyümölcsfákat, a melyeknek tányérját képező mélyedések, e szerint minden kis eső után megteltek az árkok által felfogott s tovavezetett iszapos vizzel s ily módon a meredek hegyoldalokon is ingyen trágyázott és öntözött gyümölcsfa telepeket állitott elő.

FELELŐS SZERKESZTOSÈG:
Dr. MAGYARI KÁROLY
SZILÁGYI FARKAS   TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

Kincsem Sorsjegy á 1 ft.
11 sorsjegy csak 10 ft
Főnyeremény készpénzben
50.000 ft
10.000 ft, 5000 ft, 20% lev. || 4788 pénznyeremény.
A magyar lovar-egylet sorsjegy-irodája: Budapest, váczi-utcza 6. sz.

Kincsem sorsjegyek kaphatók WOKÁL JÁNOS-nál Nagyenyeden. 4—

Ny. Wokál János gyorssajtóján Nagyenyeden.